

БАРАНОВСЬКИЙ Р.О.

студент 5-го курсу, ОКР «Магістр» факультету економіки та менеджменту Житомирського національного агроекологічного університету

ДО ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕРНА В УКРАЇНІ

З метою стимулювання розвитку ринку зерна. З боку Уряду надається підтримка с.-г. товаровиробникам на виплату часткової компенсації витрат із посіву озимих культур, ярої пшениці, закупівлі мінеральних добрив вітчизняного виробництва. Однак реалізація існуючих положень вищенаведених нормативно-правових документів досить часто знаходиться не на належному рівні, а недостатня системність та неузгодженість законодавства України, а також його вибіркове виконання, має негативний вплив на зерновиробництво і потребує вдосконалення механізмів державного регулювання ринку зерна.

На зниження доходності зернової галузі вплинули: нерозвиненість аграрного ринку й інфраструктури збуту зерна; відсутність дієвого механізму державного регулювання ціноутворення на зернову продукцію в умовах як надвиробництва зерна, так і неврожаю; високий рівень кредитних ставок і недосконалість бюджетної підтримки галузі. Отже, державне регулювання ринку зерна в Україні в сучасних умовах не відіграє стимуляційної ролі щодо зерновиробництва і поки не здатне ефективно реагувати на виклики глобальної економіки. Тому на національному рівні доцільно сформувати та задіяти ефективні механізми регулювання ринку зерна.

Нормативно-правове поле державного регулювання ринку зерна в Україні наразі представлено: Законом України «Про зерно та ринок зерна в Україні» [3], який визначає пріоритетність галузі в АПК України, спрямований на створення правових, економічних та організаційних умов конкурентоспроможного виробництва і формування ринку зерна для забезпечення внутрішніх потреб держави у продовольчому, насінневому та фуражному зерні, нарощування його експертного потенціалу; Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо стимулювання виробництва та розвитку ринку зерна» [2], що гарантує цивілізований рух зерна, прозору ринкову інфраструктуру, зниження негативних наслідків сезонних і кон'юнктурних коливань цін, підвищення рівня рентабельності та стимулювання виробництва.

Політика державної підтримки нарощування зерновиробництва здійснюється Міністерством аграрної політики та продовольства України за такими основними напрямками:

- збільшення обсягів фінансування державних цільових програм;
- запровадження нових механізмів кредитування;
- посилення ролі Аграрного фонду у фінансуванні виробництва через механізми заготівлі майбутнього урожаю (строкові контракти);
- стимулювання залучення коштів на вітчизняних та закордонних (ІРО) фондових ринках;
- стимулювання приватних інвестицій (акціонування);
- податкове стимулювання;
- розвиток агростраховання [1].

Основною метою державного регулювання зерновиробництва є доповнення важелів та інструментів ринкового механізму в цій галузі. Необхідно створити умови для зерновиробників щодо пом'якшення несприятливих соціально-економічних наслідків їх діяльності в умовах несприятливих природно-кліматичних умов та мінливої ринкової кон'юнктури [5]. Основними важелями впливу владних структур на зерновиробництво є: ціни, кредитні ставки, банківський відсоток, дотації і компенсації, субсидії, застосування податків і податкових пільг, стандартизація і сертифікація продукції згідно міжнародних вимог, забезпечення екологічної безпеки та раціонального використання природних ресурсів, митні умови експорту (рис.).

Держава повинна бути активним учасником аграрного ринку як покупець зернових культур та продуктів їх переробки, регулюючи баланс обсягів виробництва та споживання. Особливо на сьогоднішній день, в умовах дії глобалізаційних та інтеграційних процесів.

В умовах економічної нестабільності актуальності набуває задача покращення ефективності функціонування стратегічно важливих ринків, зокрема, ринку борошна. Україна завжди володіла потужним ресурсним потенціалом для виробництва борошна, однак соціально-економічна ефективність його використання залишається низькою. Нині потужності борошномельних підприємств завантажені на 30%, обсяги експорту борошна складають всього 0,65 % від зернового експорту, рентабельність борошна варіює від 5 до 10 %, а доходність зовнішніх борошняних поставок (7-15 %) значно нижча прибутковості зернового експорту (30-35 %) [3].

Наукові установи Національної академії аграрних наук України разом з Міністерством аграрної політики та продовольства України розробили Програму «Зерно України – 2015», в якій визначено шляхи нарощування виробництва зерна, розкрито технологічні, економічні та нормативно-правові засади розвитку ринку зерна. З прийняттям цієї Програми передбачається розробка і впровадження низки підзаконних актів:

- про державну і регіональну програми цільового розвитку зернового господарства;
- про встановлення паритетності цін на зерно та матеріально-технічні ресурси для зернового господарства;

– про стимулювання якості зерна та впровадження нових прогресивних технологічних процесів у вирощуванні, зберіганні, переробці і використанні зерна [4].

Загальнодержавне значення у вирішенні цієї проблеми має державна програма: «Розвиток зерновиробництва в Україні до 2015 р.», а також Закони України: «Про державну підтримку сільського господарства України», «Про зерно та ринок зерна в Україні», «Про насіння та садивний матеріал». Між тим пріоритетне значення має розвиток стимулюючої функції тарифної політики; гарантування прав власників зерна вільно розпоряджатися зерном; не застосування адміністративних, кількісних або якісних обмежень на вільне переміщення зерна по всій території України та на експорт.

Завдання державного регулювання зернового ринку полягає у забезпеченні процесу його стійкого розвитку зі збереженням властивості екіфінальності – динамічної взаємодії його складових. Важливою умовою забезпечення стабільності ринку зерна має стати застосування дієвих механізмів державного регулювання, суть яких полягає в забезпеченні збалансованості кількісних та якісних параметрів попиту і пропозиції на продукцію, що й буде предметом подальших наукових досліджень.

Рис. Важелі державного регулювання ринку зерна

Список використаних джерел:

1. Кафлевська С.Г. Стан та проблеми розвитку ринку зерна в Україні / С.Г. Кафлевська, Н.О. Козяр // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1928>.
2. Майстро С.В. Ринок зерна в Україні: сучасний стан та напрямки державного регулювання / С.В. Майстро, М.Г. Хірамагомедов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/2/01.pdf.
3. Офіційний сайт Держкомстату України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Пилипенко К.А. Вдосконалення структури та підвищення конкурентоспроможності зернового виробництва / К.А. Пилипенко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/2011/01/202.pdf>.
5. Пилипенко К.А. Посилення державної підтримки виробництва зерна сільськогосподарськими підприємствами / К.А. Пилипенко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2011/Economics/12_85005.doc.htm.